

**UCHWAŁA NR VIII/74/215
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU**

z dnia 31 marca 2015 r.

**w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 - 2017.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 (ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm., w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Rada Miejska w Swarzędzu uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 – 2017 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz i Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2015 - 2017**

Spis treści

1. Wstęp
2. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich
  - 2.1. Charakterystyka gminy Swarzędz.
  - 2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2012 – 2014.
  - 2.3. Wnioski dotyczące diagnozy problemu przemocy w rodzinie.
  - 2.4. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych - podmioty przewidziane do realizacji Programu.
  - 2.5. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, realizowane na terenie miasta i gminy Swarzędz w latach 2012 – 2014.
3. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
  - 3.1. Zasady działania Programu.
  - 3.2. Adresaci Programu.
  - 3.3. Cel strategiczny Programu.
  - 3.4. Cele szczegółowe Programu.
4. Działania i adresaci Programu.
5. Założenia Programu.
6. Źródła finansowania
7. Przewidywane efekty realizacji Programu.
8. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

1. Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a państwo ma obowiązek uwzględnić jej dobro w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest, zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym. Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń, zarówno dla rodzin rozumianych, jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla poszczególnych jej członków.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wynika, że wiele osób nadal niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

W Polsce trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy w rodzinie - nie tylko na poziomie ogólnym, ale również lokalnym. Statystycznie większość ofiar przemocy w rodzinie stanowią kobiety, a w dalszej kolejności kategorie osób, których płeć nie jest uwzględniona: małoletni, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami. Bardzo często ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie są dzieci.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- odbywa się w warunkach nierównowagi sił – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, sprawca jest silniejszy, a ofiara słabsza,

- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody; doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, psychologicznej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, które może otrzymać różne kwalifikacje prawne czynu. Bezpośrednim przepisem Kodeksu Karnego, odnoszącym się do przemocy w rodzinie, jest art. 207 kk, czyli znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, które zagrożone jest karą pozbawienia wolności.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie przemoc poczyniła w ich życiu.

Z perspektywy społecznej zwracamy uwagę na czynniki zawarte w obyczajach i postawach społecznych, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w obronie przed przemocą mogą organizować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych i życie¹.

Powszechnie przemoc traktowana jest, jako akt godzący w osobistą wolność jednostki, przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczający poza społeczne zasady wzajemnej relacji oraz jako zmuszanie jednostki do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu. Przemoc zaburza nasze wyobrażenie o spokojnym, bezpiecznym schronieniu, jakim powinien być dom rodzinny, gdzie chcielibyśmy czuć się bezpiecznie i otrzymywać wsparcie, zrozumienie i bliskość. Żaden człowiek nie powinien i nie może być narażony na przemoc w rodzinie. Kwestia ta stanowi ogromne wyzwanie dla służb i instytucji zainteresowanych losem osób zagrożonych przemocą lub już jej doświadczających. Duże znaczenie w przypadku zagrożenia przemocą mają przede wszystkim działania profilaktyczne, które zaszczerpione odpowiednio wcześniej dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu

---

¹ J. Mellibruda, *Psychologiczne aspekty przemocy domowej*, [w:] <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/712-psychologiczne-aspekty-przemocy-domowej.html> dostęp 28.05.2014

w rodzinie.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły, którego rezultatem jest popychanie, obezwładnianie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
2. Przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę przemocy kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczenia rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów;
3. Przemoc seksualna – to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowane praktyki seksualne i pieszczoty, sadystyczne formy współżycia;
4. Przemoc ekonomiczna – to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy, zakazywanie jej pracy zawodowej, niedawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu, okradanie, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny;
5. Zaniedbywanie - niezaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych dziecka, osoby starszej, czy niepełnosprawnej, odrzucenie emocjonalne.

Przemoc w świetle aktów prawnych

Sposoby i rodzaje działań związane z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie precyzują niżej wymienione akty prawne.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1493 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88 poz. 553 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89 poz. 555 ze zm.),

Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2014.101),

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. 2015.1613),

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. 2013.135),

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

alkoholizmowi (Dz. U. 2012.1356),

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 Nr 209 poz. 1245)

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Swarzędz**, zwany dalej **Programem**. Program obejmuje skuteczną profilaktykę skierowaną na najważniejsze czynniki ryzyka tkwiące w rodzinie i jej otoczeniu społecznym. Doskonalenie obecnego systemu ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie przy jednoczesnym zapewnieniu stałych form oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także rozbudowanie systemu współpracy międzyinstytucjonalnej ma przyczynić się do coraz bardziej zintegrowanego systemu pomocowego na rzecz swarzędzkich rodzin. Nadrzędnym działaniem są nie tylko oddziaływania profilaktyczne, ale także szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie i przywrócenie bezpiecznego funkcjonowania w rodzinie. Zakłada się aktywne włączenie w realizację Programu wszelkich służb mających styczność w codziennej pracy z rodziną. Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Swarzędza w zakresie przeciwdziałania występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

Opracowany dokument skorelowany jest z kluczowymi programami związanymi z problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj. z:

- 1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020,
- 2) Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013 – 2017.

2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SWARZĘDZ W ODNIESIENIU DO DANYCH OGÓLNOPOLSKICH

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie danych zastanych, a także w oparciu o dane statystyczne pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

- Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komisariatu Policji w Swarzędzu,

- Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w tym, Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej, Sekcji Aktywizacji i Wspierania Rodziny.

2.1. Charakterystyka gminy Swarzędz

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie. Jednoznaczne określenie skali przemocy w rodzinie jest trudne, bowiem dane zgromadzone przez instytucje i podmioty, które w swej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, stosują różne formy typologii i klasyfikacji danych.

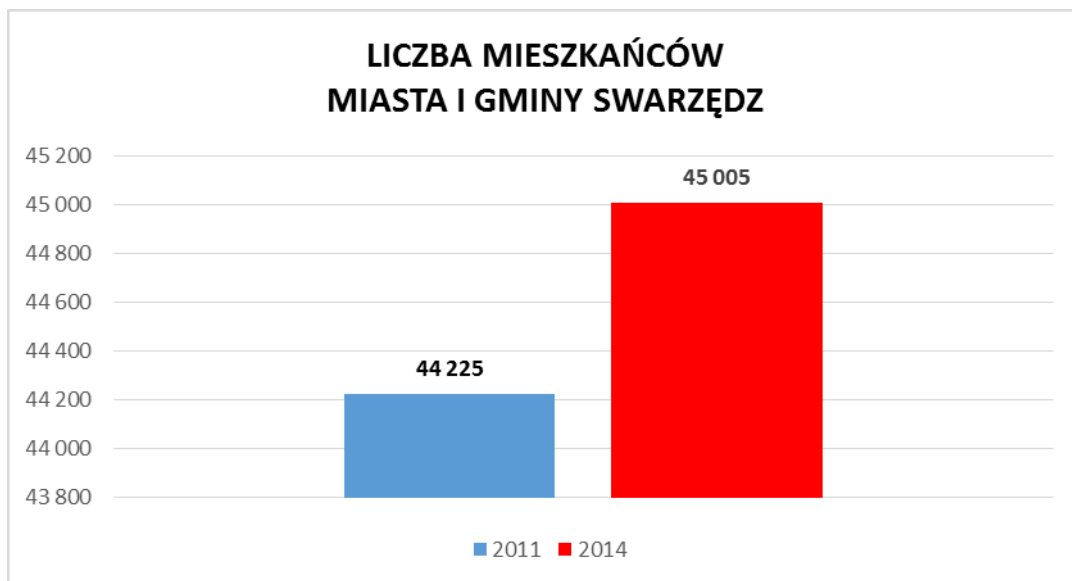
Ze względu na specyfikę problemu oszacowanie jego skali nie jest zadaniem łatwym. Wciąż nieznana jest liczba ofiar przemocy, które w wielu przypadkach nie składają zawiadomienia o przestępstwie z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwości skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych. Należy, więc sądzić, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Struktura demograficzna gminy:

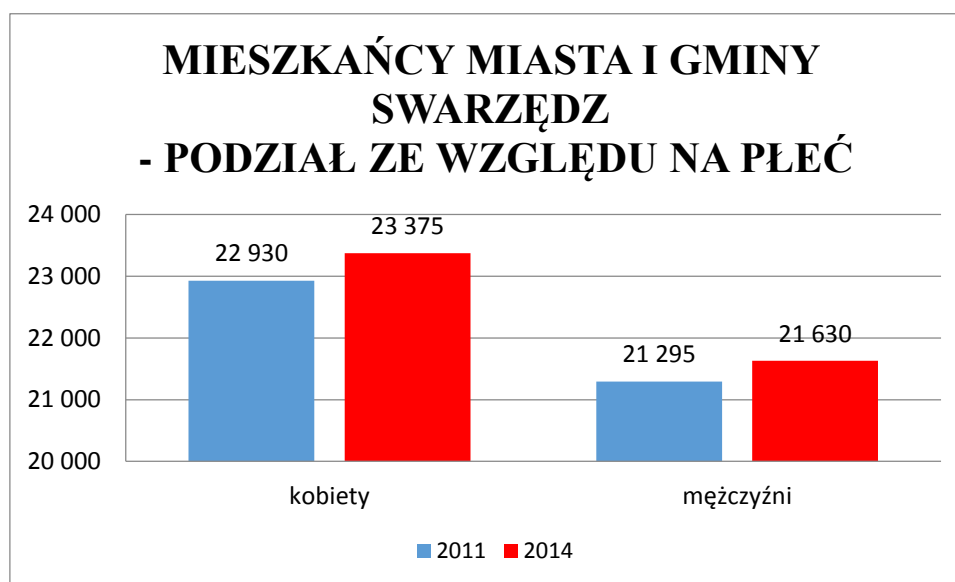
Liczba mieszkańców ogółem 45 005 (stan na 8.12.2014) w tym:

- Kobiety 23 375, mężczyźni 21 630,
- Mieszkańcy miasta 29 508, mieszkańcy wsi 15 497,
- Dzieci i młodzież w wieku do 18 roku życia 9 564,
- Ludność w wieku przedprodukcyjnym 10 042, w wieku produkcyjnym – 28 204, zaś w wieku poprodukcyjnym – 6 759

WYKRES 1: Dane Referatu Spraw Obywatelskich UMIG Swarzędz – PORÓWNANIE LICZBY MIESZKAŃCÓW W LATACH 2011 i 2014r.

WYKRES 2: Dane Referatu Spraw Obywatelskich UMIG Swarzędz – PORÓWNANIE LICZBY MIESZKAŃCÓW W LATACH 2011 i 2014.

W 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu było zarejestrowanych 913 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami gminy Swarzędz. W grupie osób bezrobotnych znalazło się:

- 410 kobiet,
- 58 osób w wieku do 25 roku życia,
- 203 osoby powyżej 50 roku życia,
- 284 osoby długotrwale bezrobotne,

- 37 osób niepełnosprawnych.
- 144 osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych (stan na dzień: 8.12.14 r.)².

W 2014 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało:

- 222 rodzin dotkniętych ubóstwem,
- 45 rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu,
- 57 rodzin wielodzietnych,
- 89 rodzin niepełnych,
- 199 rodzin dotkniętych niepełnosprawnością,
- 29 osób bezdomnych,
- Ogółem udzielono pomocy 508 rodzinom³.

2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2012 – 2014.

Z badań OBOP (2010r.) „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i mężczyzn” wynika:

- ofiarami przemocy w rodzinie jest 39% mężczyzn, 61% kobiet
- sprawcami przemocy w rodzinie jest 70% mężczyzn, 30% kobiet
- gdy ofiarą jest kobieta sprawcą jest 79% mężczyzn, 31% kobiet
- gdy ofiarą jest mężczyzna sprawcą jest 53% mężczyzn, 47% kobiet
- sprawcą przemocy psychicznej w rodzinie jest 70% mężczyzn, 30% kobiet
- sprawcą przemocy ekonomicznej w rodzinie jest 68% mężczyzn, 32% kobiet
- sprawcą przemocy fizycznej w rodzinie jest 75% mężczyzn, 25% kobiet
- sprawcą przemocy seksualnej w rodzinie jest 91% mężczyzn, 9% kobiet

Z danych ogólnopolskich wynika również, że wśród przyczyn stosowania przemocy w rodzinie możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Nadal w wielu środowiskach to zjawisko znajduje odzwierciedlenie w obyczajach – społecznej akceptacji bicia i stosowania kar cielesnych. W całej Europie dostrzega się problem dyskryminacji kobiet, wskazując, że w większości przypadków to one są ofiarami przemocy

² Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, http://pup.poznan.pl/art/7608/listopad_2014, dnia 8.12.14 r.

³ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu – sprawozdanie MPIPS.

domowej. Dane bardzo niepokoją – codziennie jedna na pięć kobiet w Europie staje się ofiarą przemocy. Rada Europy ocenia, że około 25% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej, a 10% doznało przemocy seksualnej z użyciem siły. W większości przypadków sprawcą była osoba z najbliższego otoczenia ofiary, najczęściej jej partner lub były partner.

Z raportu przygotowanego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych *Przemoc w rodzinie. Występowanie i częstotliwość zgłaszania* (dane dotyczą 2014 roku) wynika, że tylko dwóch na pięciu świadków przemocy postanowiło zgłosić ją instytucjom lub organizacjom.

Dokonując porównania danych ogólnopolskich z lokalnymi – z terenu Gminy Swarzędz zauważyć można, że świadkowie przemocy najczęściej powiadamiali Policję i Ośrodki Pomocy Społecznej.

Problem przemocy domowej w wymiarze instytucjonalnym

	Dane ogólnopolskie	Dane Gminy Swarzędz
POLICJA	60 %	58,9%
OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ	35%	28,1%

Tabela 1. Opracowanie własne – dane statystyczne Zespołu Interdyscyplinarnego oraz dane statystyczne KGP

Z badań ogólnopolskich wynika, że osoby, które nie zdecydowały się zgłosić przypadku przemocy, którego były świadkiem, swoją bierność tłumaczyły brakiem wiary w skuteczność lub zasadność takiej interwencji. Co piąta osoba, która nie zgłosiła przypadku przemocy w rodzinie, swoją bierność tłumaczyła tym, że takie zgłoszenie nic by nie zmieniło, lub że problemy rodzinne należy rozwiązywać samodzielnie.

Powyższe dane porównać można z wynikami "**Diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i postaw wobec przemocy w gminie Swarzędz**" przeprowadzonej na zlecenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu w 2012 w ramach projektu „REAGUJMY NA

PRZEMOC – to jest nasza sprawa – razem możemy więcej” (Program Osłonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”), z których wynika, że mieszkańcy najchętniej po pomoc zwracają się do Policji 58.9%, a w dalszej kolejności do Ośrodka Pomocy Społecznej (28,1%). O pomoc Policji chętniej proszą mężczyźni oraz mieszkańcy miasta (odpowiednio 55,2%; 61,1%). Natomiast osoby zamieszkujące tereny wiejskie zdecydowanie częściej szukają pomocy kontaktując się z pracownikami socjalnymi (wieś – 40,8%; miasto 23,6%).

W praktyce przeciwdziałania przemocy od wielu lat promowane jest podejście interdyscyplinarne, jako forma współpracy między służbami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przełomowym rozwiązaniem w kierunku wzmocnienia idei pracy interdyscyplinarnej było powołanie w drodze nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w 2011 roku dwóch ważnych podmiotów działających w gminie: zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych. Działalność zespołów i grup jest ściśle związana z procedurą „Niebieskie Karty”. Do realizacji tej procedury zostali zobligowani pracownicy socjalni, pracownicy ochrony zdrowia i oświaty, Policji oraz członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Każdy z nich w sytuacji, w której podejrzewa przemoc w rodzinie, uruchamia procedurę poprzez wypełnienie stosowanego formularza „Niebieskiej Karty – A”, która następnie za pośrednictwem zespołu interdyscyplinarnego trafia do grupy roboczej, która podejmuje pracę z rodziną. Instytucje te realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Zmodyfikowana procedura „Niebieskie Karty” przewiduje ścisłą współpracę służb realizujących zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jej celem jest zapobiegnięcie dalszemu stosowaniu przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Skala przemocy w rodzinie, jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Składa się na to wiele przyczyn, poczynając od braku udziału osób trzecich, oporu ofiar przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz ze względu na uwarunkowania społeczne, obawę przed rozpadem związku i zachowaniem sprawcy. Badając skalę przemocy należy z jednej strony oprzeć się na twardych danych statystycznych, których służby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie gromadzą coraz więcej, a

z drugiej szacować jej wymiar poprzez badania naukowe oraz badania opinii publicznej.

Dane statystyczne dotyczące wszczęcia procedury Niebieskie Karty przez poszczególne służby:

DANE OGÓLNOPOLSKIE					DANE GMINY SWARZĘDZ			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	16 885	10 800	12 114	Brak danych	0	16	25	14
<i>POLICJA</i>	70 867	51 292	61 047	77 808	8	34	73	68
<i>GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH</i>	Brak danych	820	812	Brak danych	0	0	0	0
<i>SŁUŻBA ZDROWIA</i>	Brak danych	491	619	Brak danych	0	0	2	2
<i>OŚWIATA</i>	Brak danych	1473	1671	Brak danych	0	5	1	2
ŁĄCZNIE	-	63 820	73 118	-	8	55	101	86

Tabela 2: Michał Lewoc „Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce”, dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Swarzędzu

Z danych ogólnopolskich i pochodzących z Gminy Swarzędz wynika, że instytucją, która najczęściej wszczyna procedurę Niebieskie Karty jest Policja, kolejną Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, najmniej procedur wszczynają Służba Zdrowia i Oświata. Z badań wykonanych na zlecenie MPIPS oraz danych statystycznych Komendy Głównej Policji wynika, że w latach 2012 – 2014 z roku na rok liczba wszczętych procedur wzrasta: 2012 – 63 820, 2013 – 73 118 i 2014 - 77 808 (dane za 2014 rok dotyczą procedur wszczętych tylko przez funkcjonariuszy Policji, nie dają pełnego obrazu zjawiska przemocy).

W 2012 roku na terenie Miasta i Gminy Swarzędz wszczęto łącznie 55 procedur Niebieskie

Karty, wszystkie służby poznawały zasady jej funkcjonowania i zdobywały doświadczenie w pracy z procedurą. W 2013 roku obserwujemy znaczny wzrost liczby wszczętych procedur, do 101, co może wskazywać na zwiększenie świadomości poszczególnych służb i uznania procedury za odpowiednie narzędzie pracy, jednocześnie dane mogą wskazywać na nadmierne wykorzystywanie procedury przez osoby zgłaszające, że są osobami dotkniętymi przemocą, jako „narzędzie” np. w sprawach rozwodowych. W 2014 roku obserwujemy zmniejszenie się liczby wszczętych procedur, do 86 co wskazywać może, że służby powołane do przeciwdziałania przemocy w rodzinie posiadają większą wiedzę, są bardziej przygotowane merytorycznie do prawidłowej oceny sytuacji i wszczynają procedurę przede wszystkim w uzasadnionych przypadkach.

Z analizy powyższych danych wynika, że instytucjami, które najrzadziej wszczynają procedurę Niebieskie Karty są Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele oświaty i służby zdrowia. Dane te sugerują, że są to instytucje, które niewątpliwie wymagają dalszego szkolenia i zdobywania wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dalsza analiza danych statystycznych zarówno zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Swarzędzu jak i danych pochodzących z Informacji Statystycznej Komendy Głównej Policji wskazuje, że przemoc częściej występuje na terenach miejskich, rzadziej na terenach wiejskich.

DANE OGÓLNOPOLSKIE (Informacja Statystyczna Komendy Głównej Policji)				DANE GMINY SWARZĘDZ		
LATA	2012	2013	2014	2012	2013	2014
MIASTO	29 018	34 874	45 108	39	57	50
WIEŚ	22 274	26 173	32 700	16	44	36

Tabela 3: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, statystyka KGP

Z danych statystycznych wynika, że zarówno na terenie Gminy Swarzędz jak i na terenie całego kraju w latach 2012 – 2013 wzrastała liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta A zarówno na terenach wiejskich jak i miejskich. Tendencja ta utrzymuje się w danych ogólnopolskich za rok 2014, natomiast w Gminie Swarzędz, obserwujemy w 2014 roku mniejszą liczbę wypełnionych formularzy Niebieska Karta A zarówno na wsiach jak i na terenie miasta.

Dokonując porównania ogólnopolskich danych dotyczących płci osób doznających przemocy i stosujących przemoc z danymi posiadanymi przez Zespół Interdyscyplinarny w Swarzędzu można wnioskować, że w przeważającej mierze osobami stosującymi przemoc są mężczyźni, a doznającymi przemocy – kobiety i dzieci.

PLEĆ POKRZYWD ZONYCH	DANE OGÓLNOPOLSKIE (Informacja Statystyczna Komendy Głównej Policji)				DANE Z GMINY SWARZĘDZ				
	2011	2012	2013	2014		2011	2012	2013	2014
KOBIETY	7730	50 241	58 310	72 786	KOBIETY	8	53	84	78
MĘŻCZYŹNI	10 718	7580	9233	11 491	MĘŻCZYŹNI	0	2	14	4
DZIECI W RODZINACH DOTKNIĘTY CH PRZEMOCĄ	32 098	19 172	19 254	21 055	DZIECI W RODZINACH DOTKNIĘTYC H PRZEMOCĄ	10	61	75	60

Tabela 4: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne KGP

Z danych pochodzących z Gminy Swarzędz, które znajdują odzwierciedlenie w danych ogólnopolskich wynika, że w latach 2011 – 2014 osobami doznającymi przemocy najczęściej były kobiety i dzieci, które dorastają w rodzinach z problemem przemocy, a najrzadziej osobami doznającymi przemocy są mężczyźni. Należy jednak zauważyć, że odsetek mężczyzn - osób pokrzywdzonych w skali ogólnopolskiej, systematycznie wzrasta, czego nie zauważamy na terenie Gminy Swarzędz.

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci

wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, przeżywają wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników, jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Tak, więc krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą, rozszerza się też na następne pokolenia. Jak wynika z rozmów z ofiarami przeprowadzonym w Punkcie Konsultacyjnym oraz analizy „Niebieskich Kart”, dzieci czasami zostają trwale okaleczone podczas próby zażegnania walki czy obrony któregoś z rodziców przed drugim. Nawet, jeśli dziecko nie dozna żadnego obrażenia fizycznego, a jest świadkiem przemocy małżeńskiej, ma to ogromny wpływ na jego psychikę. Badania wykazały, że w zależności od tego, w jakim wieku i przez jak długi okres dziecko było świadkiem przemocy, wywiera to znaczny wpływ na sferę emocjonalną, behawioralną i poznawczą.

Analizując dane ilościowe ogólnopolskie jak i pochodzące z Gminy Swarzędz za lata 2012 – 2014 dotyczące osób prawdopodobnie stosujących przemoc będąc pod wpływem alkoholu lub nadużywających alkoholu, można zauważyć wzrost liczby tych osób. W 2014 roku liczba osób nadużywających alkoholu lub będących pod jego wpływem z terenu MiG Swarzędz jest mniejsza jak w 2013 roku z uwagi na proporcjonalnie mniejszą liczbę ogólną wszczętych procedur Niebieskie Karty A.

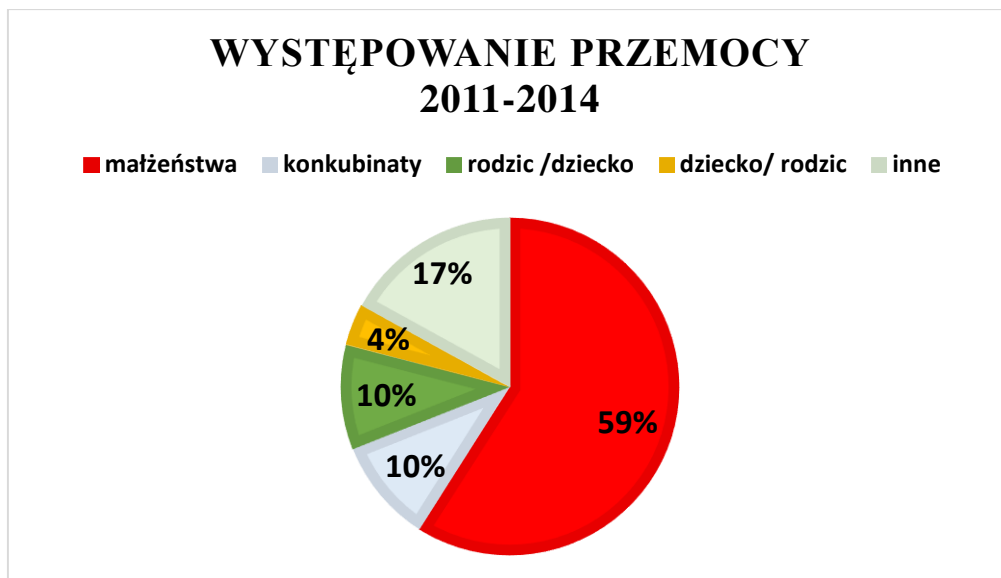
DANE OGÓLNOPOLSKIE				DANE Z GMINY SWARZĘDZ		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
<i>SPRAWCY PRZEMOCY Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM</i>	31387	37 650	50 073	34	71	68

Tabela 5: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne KGP

Po przeanalizowaniu danych dotyczących procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Swarzędz w latach 2011 – 2014, wnioskować można, że najczęściej dochodzi do przemocy w

małżeństwach.

WYKRES 4: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Na podstawie powyższych danych wnioskować można, że kobiety będące w związkach małżeńskich najczęściej są ofiarami przemocy 59 % (są to zgłoszone przypadki przemocy w gminie Swarzędz). Kobiety – żony, jak wynika z posiadanych dokumentów zgromadzonych przez OPS Swarzędz oraz Zespół Interdyscyplinarny - są również matkami. Bardzo często, z uwagi na obowiązki opiekuńczo wychowawcze rezygnują z zatrudnienia stając się osobami zależnymi finansowo od swoich mężów – osób stosujących przemoc.

Z danych ogólnopolskich pochodzących z badań wykonanych na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2013 r. w ramach projektu p.n. *Ewaluacja lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - doświadczenia dotyczące sposobów pomagania i nasilenia stresu pourazowego (PTSD) z perspektywy osób dotkniętych przemocą w rodzinie* wynika, że w Polsce wśród ogółu osób doświadczających przemocy w rodzinie, zgłaszających się do placówek i instytucji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, również dominują kobiety (96%). Duża część osób doświadczających przemocy to osoby pozostające w związkach formalnych (prawie 50%) lub nieformalnych (14%). Znacznie mniejszą grupę stanowią osoby rozwiedzione (17%) i kawalerowie czy panny (15%).

Kobiety najczęściej decydują się na zgłoszenie interwencji w Komisariacie Policji, a także wszczęcie procedury Niebieskie Karty.

Poniżej prezentujemy dane Komisariatu Policji dotyczące interwencji domowych w latach 2011 – 2014, w tym również interwencji dotyczących przemocy domowej:

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
interwencje ogółem	2419	2139	3098	3338
w tym; interwencje domowe	425	348	48	233
w tym; dotyczące przemocy domowej (Niebieskie Karty)	56	34	73	68

Tabela 6: Dane na temat interwencji domowych podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji na terenie gminy Swarzędz w latach 2011 – 2014.

Biorąc pod uwagę prezentowane dane obserwujemy, że ilość interwencji domowych, podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w Swarzędzu w 2014 r., zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2013. Tendencja ta jest spójna z przyjętymi w KP w Swarzędzu zawiadomieniami o popełnieniu przestępstwa z art. 207 k.k.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Przyjęte w Komisariacie Policji w Swarzędzu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z art. 207 K.K	35	31	35	24

Tabela 7: Dane Komisariatu Policji w Swarzędzu za lata 2011 – 2014

Z danych ogólnopolskich wynika, że liczba osób oskarżonych, jak i skazanych za czyn z art. 207 § 1 k.k. wyraźnie maleje. W 2013 roku zanotowano najniższą liczbę skazanych od kilkunastu lat i to pomimo wzrostu świadomości społecznej na skutek licznych kampanii uświadamiających. Systematyczne zmniejszanie się liczby osób skazanych, przy pełnej świadomości faktu, że jest to jedynie nieznaczna część osób stosujących przemoc w rodzinie w Polsce, może wskazywać na zmniejszanie się zjawiska przemocy wobec osób najbliższych. Koreluje to ze spadającą liczbą wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”, a także z ogólnym spadkiem przestępczości w naszym kraju. Wśród pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 k.k. w 2013 roku było w sumie 19.833 osób, w tym:

- 13.220 kobiet (w 2012 – 14.127, 2011 – 14.517)
- 2.753 mężczyzn (w 2012 – 2.810, 2011 – 2.012).

Należy także zwrócić uwagę na zasadniczy element, bez wątpienia wpływający na próbę oceny skali zjawiska przemocy w rodzinie, a mianowicie tzw. „ciemną liczbę” zdarzeń

nieodnotowanych przez Policję, ani też żadną ze służb. W związku z licznymi czynnikami hamującymi pokrzywdzonych przed ujawnianiem tego typu zdarzeń (strach ofiary przed sprawcą, wstyd przed rodziną, znajomymi, obawa o los dzieci, obawa o sytuację ekonomiczną rodziny, etc.), skala zjawiska może przekraczać zdarzenia ujawnione nawet kilkakrotnie.

Zarówno z danych ogólnopolskich jak i z "**Diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i postaw wobec przemocy w gminie Swarzędz**" wynika, że osoby z problemem przemocy w rodzinie zdecydowanie najlepiej oceniają lokalne systemy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które okazały się skuteczne. Za najbardziej skuteczną formę działań uznane zostało **wsparcie uzyskiwane w trakcie rozmów** z przedstawicielami poszczególnych służb wchodzących w skład zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz wsparcie psychologiczne i prawne.

Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga, podejmowania szczególnych działań wspierających i profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, a także do ogółu mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz. Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowane były w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej, Punktów Konsultacyjnych, a także Zespołu Interdyscyplinarnego i działających w jego ramach Grup Roboczych. Oferta obejmuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, prawną i socjalną, skierowaną zarówno do osób doznających przemocy, stosujących przemoc, jak i dla świadków przemocy. Lokalny system wsparcia dla rodzin z problemem przemocy w Gminie Swarzędz dotyczy, zatem głównie trzech obszarów:

- ✓ **pomocy psychologicznej** obejmującej wsparcie emocjonalne i okazanie zrozumienia, wskazanie miejsc schronienia, skierowanie do grupy wsparcia, indywidualne rozmowy z psychologiem,
- ✓ **pomocy materialnej i socjalnej** (konkretne wsparcie finansowe),
- ✓ **edukacji i interwencji prawnej** polegającej na pomocy w przygotowaniu pism procesowych czy wskazaniu możliwych działań prawnych

Dyżurujący w Punktach Konsultacyjnych w OPS Swarzędz specjaliści, dzięki swemu wieloletniemu doświadczeniu udzielają pomocy osobom i rodzinom wychodząc naprzeciw problemom przemocy, często związanym z nadużywaniem alkoholu przez osobę stosującą przemoc:

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	2011	2012	2013	2014
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin*	Ogółem	114	163	113	103
	osoby uzależnione od alkoholu	81	106	92	56
	osoby współuzależnione	33	57	21	35
	Dziecko z rodziny osoby uzależnionej/DDA	-	-	-	12
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie*	ogółem	19	26	24	22
	ofiary przemocy	13	13	15	17
	sprawcy przemocy	6	13	9	5
	OGÓLEM	133 osób	189 osób	137 osób	125 osób

Tabela 8: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu za lata 2011 – 2014 * Stan na 28.11.2014 r.

Celem podejmowanych działań jest przede wszystkim uświadamianie negatywnych konsekwencji dotychczasowego postępowania. Pomimo podejmowanych interwencji niewiele osób stosujących przemoc zgłasza się do Programu Edukacyjno – Korekcyjnego dla Osób Stosujących Przemoc realizowanego w Poznańskim Centrum Profilaktyki Społecznej w Poznaniu.

Osoby i rodziny mogą na terenie OPS Swarzędz skorzystać z szerokiej oferty specjalistycznej – pomocy psychologicznej i prawnej:

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	2011	2012	2013	2014
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin*	Ogółem	581	644	299	268
	porady indywidualne	127	175	152	129
	porady grupowe	454	469	145	139
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie*	Ogółem	19	34	15	20
	porady indywidualne	13	34	8	18
	porady grupowe/rodzinne	6	0	7	2
	OGÓLEM	600 porad	678 porad	314 porad	288 porad

Tabela 9: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu za lata 2011 – 2014 * Stan na 28.11.2014 r.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
LICZBA KONSULTACJI PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE W OPS SWARZĘDZ	68	159	77

Tabela 10: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu za lata 2011 – 2014 * Stan na 28.11.2014 r.

W badaniach ogólnopolskich zwrócono również uwagę na bardzo istotną rolę tzw. monitorowania sytuacji w rodzinach, w których wszczęta została procedura Niebieskie Karty. W Gminie Swarzędz jednym z elementów planu działań ustalanego przez członków grupy roboczej z osobą dotkniętą, ale także i ze stosującą przemoc, jest **monitorowanie sytuacji rodziny** poprzez odwiedziny w domu.

Mieszkańcy z terenu Miasta i Gminy Swarzędz w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia, doznający przemocy mają możliwość skorzystania z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy, który jest jednostką organizacyjną Powiatu Poznańskiego. OIK realizuje swoje zadania poprzez obejmowanie wsparciem specjalistycznym (pomoc psychologiczna, poradnictwo socjalne, pedagogiczne, prawne w zakresie rodzinno – opiekuńczym oraz przestępstw przeciwko rodzinie), a także poprzez udzielanie schronienia ofiarom przemocy domowej i innym osobom znajdującym się w krytycznej sytuacji.

Osoby korzystające ze schronienia w hostelu OIK z terenu Powiatu			Osoby korzystające ze schronienia w hostelu OIK z terenu Gminy Swarzędz		
2012	2013	2014	2012	2013	2014
34	27	24	10	9	10

Tabela 11: Dane Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy za lata 2012 – 2014.

Podjęmowane na terenie gminy Swarzędz działania z pewnością już zmieniły podejście wielu osób do problemu przemocy, jednak nadal konieczne są działania zmierzające do skutecznego przeciwdziałania zjawisku zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania, jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami.

2.3. Wnioski dotyczące diagnozy problemu przemocy w rodzinie.

W związku z przeprowadzoną diagnozą w obszarze problematyki przemocy w rodzinie, jak również dokonując ewaluacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2014 oraz opinię zespołu budującego program należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

1. Konieczność prowadzenia kampanii społecznych informujących o możliwości uzyskani wsparcia, a tym samym zwiększenie świadomości na temat przemocy w rodzinie wśród mieszkańców,
2. Podnoszenie kompetencji osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Konieczność dalszego usprawniania współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Prowadzenie działań profilaktycznych poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
5. Zapewnienie szerszej i natychmiastowej specjalistycznej oferty pomocy osobom doświadczającym przemocy.

2.4. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych - podmioty przewidziane do realizacji Programu.

Zasoby instytucjonalne:

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz obszary ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • poradnictwo, • promocja i realizacja procedury „Niebieskie Karty”, • udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego,

	<ul style="list-style-type: none"> • wydawanie ulotek edukacyjno-informacyjnych, • organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, • prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, • udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień.
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • poradnictwo, • pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy domowej, • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy.
Program Edukacyjno-Korekcyjny PARTNER dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie realizowany przez Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • konsultacje indywidualne, • spotkania grupowe.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
Świetlice opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne:	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, • prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, • prowadzenie programu profilaktycznego „Starszy Brat, Starsza Siostra”, • promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego,

	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działalności profilaktycznej jako alternatywy dla zachowań destrukcyjnych, • rozwój zainteresowań indywidualnych poprzez zaangażowanie dzieci i młodzież w działania twórcze i kreatywne.
Szkoły	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • realizacja procedury „Niebieskiej Karty”, • realizacja projektów profilaktycznych podejmujących problematykę przemocy, • udział w kampaniach edukacyjno-informacyjnych.
Przedszkola	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza • działania profilaktyczne
Żłobek	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza • działania profilaktyczne
Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy	<ul style="list-style-type: none"> • grupy wsparcia dla rodziców, • treningi zadaniowe, • terapia, • poradnictwo.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna, • poradnictwo socjalne, • interwencje kryzysowe, • udzielanie schronienia w hostelu ofiarom przemocy w rodzinie oraz innym osobom znajdującym się w krytycznej sytuacji.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	<ul style="list-style-type: none"> • diagnoza i konsultacja, • terapia zaburzeń rozwojowych i dysfunkcyjnych, • psychoedukacja,

	<ul style="list-style-type: none"> • interwencje w środowisku.
Policja	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja procedury „Niebieskiej Karty”, • podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, • monitorowanie sytuacji rodziny z problemem przemocy,
Straż Miejska	<ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy
Przychodnie Lekarza Rodzinnego	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, • realizacja procedury „Niebieskiej Karty”.
Biblioteka Pedagogiczna Biblioteka Publiczna	<ul style="list-style-type: none"> • udostępnienie literatury z zakresu problematyki przemocy • edukacja
Media lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • udział w lokalnych kampaniach edukacyjnych, • udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, • prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej.

Tabela 12. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz obszary ich działania.

Można wyróżnić również podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

- instytucje kultury, sportu i rekreacji,
- instytucje kościelne,

- lokalne organizacje pozarządowe.

Zasoby ludzkie:

W zakresie realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie gmina dysponuje osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie, do których należą m.in.:

- terapeuci i instruktorzy terapii uzależnień,
- psychologowie i pedagodzy,
- funkcjonariusze policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,
- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- lekarze pierwszego kontaktu,
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych.

2.5. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, realizowane na terenie miasta i gminy Swarzędz w latach 2012 – 2014.

Realizowany na terenie Gminy Swarzędz Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2012-2014, określone w nim cele i zakładane efekty były motywacją do aplikowania przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu o środki zewnętrzne w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskał środki na realizację projektów „REAGUJMY NA PRZEMOC – to jest nasza sprawa – razem możemy więcej” (2012 r.) oraz „Zdążyć przed – pomoc, profilaktyka, profesjonalizm” (2013 r.), a działania w nich zaplanowane były spójne z założeniami Programu.

W ramach projektów zorganizowano następujące działania:

- Lokalne wydarzenie kulturalne „Piknik Trzech Pokoleń”
- Konferencję „Razem przeciw przemocy”
- Warsztaty „Szkoła dla rodziców – wychowanie to nie lanie”

- Warsztaty „Komunikacja interpersonalna i relacje profesjonalistów z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc”
- Cykl spotkań edukacyjno-informacyjnych na temat przemocy dla nauczycieli i rodziców
- Spotkania edukacyjne z prawnikiem
- Lokalną kampanię społeczną
- Diagnozę skali zjawiska przemocy i postaw wobec przemocy w gminie Swarzędz
- Kampanię promocyjną
- Specjalistyczne i interwencyjne poradnictwo psychologiczne dla dzieci, młodzieży i seniorów z rodzin dotkniętych przemocą.
- Indywidualne konsultacje dla rodziców z problemami wychowawczymi
- Specjalistyczne poradnictwo prawne dla osób doświadczających przemocy
- Konsultacje prawne w sołectwach
- Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Warsztaty superwizyjne dla członków grup roboczych
- Warsztaty dla członków zespołów interdyscyplinarnych
- Szkoleń dla specjalistów pracujących z rodziną metodą zespołów interdyscyplinarnych
- Grupę wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
- Grupę wsparcia dla dzieci ofiar/świadków przemocy w rodzinie
- Spotkania edukacyjne zwiększające świadomość nt. przemocy w rodzinie
- Spotkania edukacyjne dla nauczycieli wychowania przedszkolnego z przedszkoli publicznych
- Akademię świadomego rodzica

- Badania poziomu świadomości kadry przedszkolnej i wczesnopreszkolnej w zakresie problematyki syndromu dziecka krzywdzonego.

3. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Swarzędz

3.1 Zasady działania Programu

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz w celu podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Program oparty został na zasadach:

1. Wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstw,
2. Jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
3. Szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

3.2. Adresaci Programu:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi, policji, wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, księży, mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem przemocy.

3.3. Cel strategiczny programu:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez interdyscyplinarne i systemowe działania profilaktyczne, edukacyjne i wspierające w gminie Swarzędz.

3.4. Cele szczegółowe

1. Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy Swarzędz na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy;
2. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w środowisku lokalnym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz propagowanie pożądanych postaw i zachowań społecznych;
3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
4. Zapewnienie kompleksowej, specjalistycznej pomocy i wsparcia członkom rodzin, z problemem przemocy;
5. Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez integrowanie działań i poprawną komunikację pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji.

Cel 1. Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy Swarzędz na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy

Działania:

- Prowadzenie społecznych kampanii informacyjno-edukacyjnych adresowanych do ogółu dorosłych, dotyczących rozwoju dzieci i ich potrzeb rozwiązywania problemów bez przemocy.
- Profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych.
- Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat wyrażania uczuć, asertywności, komunikacji, rozwiązywania problemów bez przemocy.
- Promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądanych wśród dzieci i młodzieży.

- Prowadzenie warsztatów dla kobiet i mężczyzn na temat asertywności, poczucia własnej wartości, emocji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy.

Cel 2. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w środowisku lokalnym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz propagowanie pożądanych postaw i zachowań społecznych

Działania:

- Realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli przedszkoli, szkół, placówek opiekuńczo wychowawczych, pracowników żłobków oraz opiekunów prawnych osób niepełnoletnich (w tym rodzin zastępczych),
- Nobilitowanie i propagowanie osób szczególnie wyróżniających się właściwą postawą wobec sytuacji przemocy.

Cel 3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Działania:

- Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu podniesienia umiejętności pracy z klientem i lepszego radzenia sobie ze stresem.
- Szkolenia grup zawodowych przedstawicieli służb i instytucji z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla potrzeb współpracy w zespołach interdyscyplinarnych,
- Szkolenie dot. zjawiska przemocy domowej dla policjantów, dzielnicowych, psychologów i pedagogów szkolnych,
- Szkolenie z zakresu współpracy w zespołach interdyscyplinarnych,
- Superwizja pracy grup roboczych powoływanych do konkretnych spraw,
- Systematyczne podnoszenie wiedzy na temat przemocy w rodzinie, w szczególności wśród nauczycieli, pedagogów szkolnych, lekarzy pierwszego kontaktu, służb społecznych, osób duchownych.

Cel 4. Zapewnienie kompleksowej, specjalistycznej pomocy członkom rodzin, z problemem przemocy.

Działania:

- Pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa, prawna, socjalna osobom doznającym przemocy,
- Pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa dla dzieci i młodzieży będących świadkami i/lub ofiarami przemocy domowej,
- Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy, pozostającym w rodzinie,
- Tworzenie i aktualizowanie strategicznych procedur udzielania pomocy oraz wspieranie ich realizacji,
- Wspieranie rodzin i dzieci z rodzin zagrożonych przemocą lub doświadczających przemocy poprzez szczególną opiekę w placówce wsparcia dziennego i środki z programu profilaktyki.

Cel 5. Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez integrowanie działań i poprawną komunikację pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji

Działania:

- Doskonalenie współpracy między instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy i wsparcia udzielanego osobom uwikłanym w przemoc,
- Gromadzenie informacji dot. sytuacji rodzin wymagających pomocy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Opracowanie planu działań interwencyjnych i pomocowych wobec osób/rodzin potrzebującej pomocy i podział zadań wg kompetencji służb,
- Monitoring sytuacji rodzin wymagających interwencji Zespołu oraz działań podejmowanych przez poszczególne służby, wypracowanie i wdrożenie narzędzi do badania skuteczności podejmowanych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- Inicjowanie i koordynowanie działań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Tworzenie sieci informacyjno – edukacyjnej.

Wskaźniki:

Do realnej oceny funkcjonowania Programu konieczny jest zestaw wskaźników.

Wśród istniejących najbardziej adekwatne będą:

- Liczba osób korzystających z różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego oraz prawnego,
- Liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb,
- Liczba organizowanych programów, akcji oraz liczba ich uczestników,
- Liczba przeprowadzonych szkoleń – liczba uczestników szkoleń,
- Liczba rodzin wspomaganych z tytułu problemów przemocy w rodzinie.

4. Działania i adresaci Programu

Działania przewidziane w Programie można podzielić na:

- *uprzedzające*, tj. diagnoza, informacja, edukacja, kierowane do ogółu mieszkańców gminy, w tym także do osób zajmujących się zawodowo pomaganiem osobom potrzebującym,
- *interwencyjne*, tj. kierowane do osób doznających przemocy w rodzinie i pouczające kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- *wspierająco-terapeutyczne* dla osób uwikłanych w przemoc domową (ofiara, świadek, sprawca).

5. Założenia Programu

- Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców Swarzędza wobec zjawiska przemocy,
- Promowanie wartości rodziny i wychowania bez przemocy,
- Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie,
- Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- Zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,
- Podniesienie, jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących

zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. Źródła finansowania

1. Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2017 finansowane będą z budżetu państwa oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.
2. Corocznie zostanie sporządzony plan finansowy do Programu środków przeznaczonych na realizację w danym roku budżetowym zadań niniejszego programu.

7. Przewidywane efekty realizacji Programu.

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie.
6. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
7. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą.

8. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

1. Prowadzenie działań zmierzających do pełnego rozpoznawania potrzeb środowisk, w których występuje zjawisko przemocy, w celu określenia priorytetów działania.
2. Prowadzenie monitoringu dostępności, skuteczności, jakości i efektywności różnych kategorii działań.
3. Monitorowanie potrzeb i skuteczności działań profilaktycznych i terapeutycznych wśród dzieci i młodzieży oraz szkolnych programów profilaktycznych.
4. Określenie instrumentów ewaluacji i metod monitorowania programu.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.